

EUROPEISKA GEMENSKAPERNAS KOMMISSION

Bryssel den 8.10.2007
SEK(2007) 907

ARBETSDOKUMENT FRÅN KOMMISSIONENS AVDELNINGAR
dokument som åtföljer kommissionens meddelande om ett program för att hjälpa små
och medelstora företag att följa miljölagstiftningen

Sammanfattning av konsekvensanalysen

{SEC(2007) 906
SEC(2007) 907
SEC(2007) 908}

Små och medelstora företag, definierat som företag med mindre än 250 anställda, utgör en stor del av Europas ekonomi. Små och medelstora företag kan, liksom stora företag, ha betydande påverkan på miljön. Detta beror inte på det enskilda företagens miljöbelastning, utan mer på den sammanlagda påverkan från olika sektorer (i vissa fall kan dock enskilda små och medelstora företag påverka den lokala eller regionala miljön mycket kraftigt). Det är ont om uppgifter om de små och medelstora företagens specifika miljöeffekter, men bland forskarna råder det allmän enighet om att de utgör en särskilt problemgrupp i fråga om att följa miljölagstiftningen.

Den allmänna uppfattningen i litteraturen är att det skulle vara alldeles för komplicerat och arbetskrävande för företag och myndigheter att i detalj fastställa de små och medelstora företagens andel av föroreningarna (t.ex. luftföroreningar) uttryckt som miljöbelastning från olika typer av ämnen (t.ex. CO₂, SO_x, NO_x) i varje medlemsstat. I många fall saknas uppgifter helt. Den uppskattning på 70 % av industriföroreningarna i Europa som ofta anförs tycks ändå vara ganska tillförlitlig, och det finns flera undersökningar som belyser särskilda miljöproblem vid små och medelstora företag i enskilda länder. I en brittisk rapport uppskattades små och medelstora företag stå för 60 % av företagens totala koldioxidutsläpp i Storbritannien, och slutsatsen var att det finns stora möjligheter till energieffektivisering och utsläppsminskning bland små och medelstora företag. Enligt bedömningar gjorda i Nederländerna och Storbritannien utgör det kommersiella och industriella avfallet från små och medelstora företag i genomsnitt 50 % av den totala avfallsmängden. Dessa undersökningar stöder påståendet att de små och medelstora företagen kan ha stor miljöpåverkan.

Flera regionala och nationella undersökningar visar att merparten av de små och medelstora företagen har små kunskaper om sin miljöpåverkan och hur den ska hanteras. En ny och väldokumenterad brittisk undersökning visar att endast 7 % av företagen i Storbritannien trodde att de bedrev verksamhet som kunde skada miljön, men när de fick en lista över miljöskadliga verksamheter steg siffran till 41 %.

De flesta små och medelstora företag följer miljölagstiftningen efter bästa förmåga, eftersom de ofta inte har tillräckliga kunskaper för att se till att de uppfyller kraven. En undersökning utförd av Institute of Directors (IoD, UK) kom fram till att medlemmar inom byggsektorn, gruvsektorn, transportsektorn och tillverkningsindustrin, där det finns omfattande miljöregler, har en relativt låg kunskapsnivå. 59 % av medlemmarna i tillverkningsindustrin visste "inte mycket" eller ännu mindre. För byggsektorn, gruvsektorn och transportsektorn var siffran 52 %. Samma undersökning visade att bara 26 % av tillverkningsföretagen visste "ganska mycket" eller "riktigt mycket" om Reach.

Undersökningarna visar att de små och medelstora företagens bristande efterlevnad av miljöreglerna beror på dåliga kunskaper om den egna verksamhetens miljöeffekter, okunnighet om miljölagstiftningen, bristande förmåga att göra något åt miljöpåverkan och i vissa fall de stora administrativa och ekonomiska kostnaderna för att uppfylla miljökraven. En annan orsak är uppfattningen att miljöskydd är dyrt och ger små fördelar för företaget.

Europeiska kommissionens generaldirektorat för miljö har gjort en konsekvensanalys som ligger till grund för utformningen av programmet för att hjälpa små och medelstora företag att följa miljölagstiftningen (KOM(2007) XXX slutlig). De viktigaste inslagen i programmet har också diskuterats också med berörda parter vid ett samrådsmöte 2005 och därefter vid ytterligare ad hoc-möten 2006.

Enligt konsekvensanalysen är den nuvarande situationen problematisk av främst tre skäl.

- (1) Om de små och medelstora företagen inte känner till sin egen miljöpåverkan och den miljölagstiftning som gäller för dem, kan deras verksamhet utgöra ett betydande miljöhot som riskerar att göra många av gemenskapens miljöskyddsåtgärder mindre effektiva.
- (2) Bristande efterlevnad av miljöreglerna kan leda till stora och direkta risker för de anställda vid små och medelstora företag.
- (3) En bättre miljöledning kan ge små och medelstora företag ekonomiska och finansiella fördelar (genom ökad energieffektivitet och miljöinnovation), en möjlighet många små och medelstora företag kanske inte är medvetna om.

Det är viktigt att åtgärder vidtas, annars kommer bristen på en samlad strategi för små och medelstora företag och miljö att bestå, och den nuvarande situationen kommer inte att förbättras.

Under de senaste åren har kommissionen tagit flera initiativ för att hjälpa de små och medelstora företagen att ta itu med sina miljöproblem, särskilt med hjälp av miljöledningssystem, miljömärkning, ren teknik och ekonomiskt stöd. Det finns också många nationella projekt för att hjälpa små och medelstora företag att uppfylla miljökraven och förbättra sina miljöprestanda. I en undersökning som gjordes för kommissionens räkning i samband med konsekvensanalysen, identifierades 92 sådana projekt i 15 medlemsstater.

Kommissionen kan dock fortfarande ha en kompletterande roll vid sidan av de lokala och nationella insatserna, eftersom många medlemsstater ännu inte har några särskilda projekt för små och medelstora företag på regional och nationell nivå. I många fall är de stöd som finns för små och medelstora företag inte kopplade till efterlevnad av miljölagstiftningen, och de är inte heller bara inriktade på små och medelstora företag. Dessutom tycks medlemsstaterna inte aktivt försöka lära sig av erfarenheterna i andra medlemsstater och inte heller samarbeta med dem. Därför finns spridda initiativ på olika håll i EU men ingen sammanhållen struktur. Detta program – programmet för att hjälpa små och medelstora företag att följa miljölagstiftningen – kommer att ge både den struktur och de ekonomiska resurser som behövs. Detta torde förbättra miljöprestanda i de olika medlemsstaterna och ge stora miljömässiga, samhällseliga och ekonomiska fördelar för gemenskapen. Programmet kommer att förbättra den inre marknadens funktion genom att skapa lika villkor och ett konsekvent och harmoniserat genomförande av miljökraven i hela EU. Andra fördelar kan vara en positiv påverkan på marknadstillträdet för små och medelstora företag och större konkurrenskraft genom utbyte av god praxis, bättre kunskaper om miljökraven och kostnadseffektiva miljöledningssystem.

Det faktum att de allra flesta nationella miljöregler har sin grund i EU-lagstiftningen är ytterligare ett skäl till ett sådant initiativ på EU-nivå.

Sexton andra handlingsalternativ övervägdes i konsekvensanalysen, fördelade på fyra huvudgrupper:

- Medlemsstaterna samordnar sina initiativ för efterlevnad.
- Ökad effektivitet i nuvarande policyåtgärder för små och medelstora företag.

- Bättre kommunikations- och informationsinsatser.
- Mer ekonomiskt stöd för hållbar produktion i små och medelstora företag.

Några av de sexton handlingsalternativen bedömdes inte vara lämpliga att gå vidare med. Regelbundna inspektioner gjorda av tillsynsmyndigheter är ett nödvändigt verktyg, men det är inte tillräckligt. Att stimulera medlemsstaternas insatser genom att fastställa mål för efterlevnad eller att föreskriva fler inspektioner av små och medelstora företag är inte heller tillräckligt för att nå målen. Samma sak gäller några av de andra alternativ som bedömdes i konsekvensanalysen. Därför ingår inget av dessa handlingsalternativ i programmet.

Att döma av litteraturuppgifter är en kombinerad ansats lämpligast eftersom små och medelstora företag har så varierande egenskaper jämfört med stora företag. Bara genom en uppsättning kompletterande åtgärder inriktade på alla orsaker till bristande efterlevnad kan man uppnå en förbättring. Bland dessa åtgärder kan nämnas utbildning och informationsinsatser, bedömning och identifiering av problem på plats, riktade konsulttjänster, utbyte av information och bästa praxis samt minskning av administrativa bördor.

Programmet för att hjälpa små och medelstora företag att följa miljölagstiftningen har som mål att uppmuntra efterlevnad och korrekt genomförande av gällande miljölagstiftning. Syftet är inte att medge undantag eller privilegier för små och medelstora företag. Programmet kommer att komplettera gällande regler och generella policyåtgärder och bör inte medföra några ytterligare lagkrav. Det följer alltså principerna för bättre lagstiftning. I programmet tillämpas dessa principer för att minimera den administrativa börda som miljöreglerna innebär för de små och medelstora företagen. Kommissionen förbinder sig att arbeta tillsammans med medlemsstaterna för att identifiera och ändra delar av EU:s lagstiftning som gör det onödigt svårt att förstå eller tillämpa en policy. Detta för att göra det lättare för små och medelstora företag att följa reglerna. Detta är en kostnadseffektiv ansats, eftersom den använder de bästa policyinstrumenten och vid behov förbättrar dem. Den innebär nya finansieringsmöjligheter för små och medelstora företag och bedrivs i samarbete med företagsstödande nätverk och organisationer som redan arbetar med dessa frågor.

En viktig del av programmet är att utbyta information och god praxis mellan medlemsstaterna och att regelbundet följa upp åtgärderna för att se vilken effekt de har. Syftet är att öka kunskapen och förbättra tillgången till data om de små och medelstora företagens miljöeffekter. Kommissionen gör bedömningen att denna del av programmet i sig kommer att ge stora miljömässiga, ekonomiska och samhällliga fördelar.

Men programmet kommer också att förbättra de små och medelstora företagens miljöprestanda på medellång sikt genom ökad kunskap och förståelse, bland annat om de ekonomiska fördelar och kostnadsbesparingar som blir följden av ökad energieffektivitet. De förväntade miljövinster är bland annat ökad återvinning av biprodukter och avfall, minskad förbrukning av energi och resurser och minimal avfallsproduktion.

I konsekvensanalysen identifierades många ekonomiska fördelar av att följa miljölagstiftningen och av en bättre hantering av miljörisker och miljöpåverkan. De mest uppenbara är dels sänkta kostnader genom användning av miljöledningssystem (minskad förbrukning av energi och material), som också identifierar de processer som behöver förbättras, dels nya affärsmöjligheter genom miljövänlig offentlig upphandling och genom att innovativt tänkande stimuleras. Flera vinster ligger i en förbättring av företagets image,

exempelvis bättre kundrelationer genom miljömärkning och ökad tillgång till kapital från miljömedvetna investerare. En annan viktig ekonomisk fördel är att företag som kan uppvisa en god hantering av miljörisiker och miljöpåverkan kommer att få en bättre bedömning av finansiella institutioner, vilket ger ökad tillgång till kapital.

Alla de åtgärder som ingår i programmet tillhandahåller stöd till små och medelstora företag, och eftersom deltagandet är frivilligt uppstår inga administrativa bördor i form av nya lagkrav. Programmet är särskilt inriktat på att hålla nere de administrativa kostnaderna för att göra det lättare att följa miljölagstiftningen.

Företagen kan också förvänta sig vissa sociala fördelar. Med bättre tillgång till miljöinformation och större insikt om miljörisiker och miljöpåverkan blir det lättare att organisera företaget. Personalen kommer också att bli mer motiverad och engagerad i gemensamma mål om företaget ansluter sig till ett certifierat miljöledningssystem, exempelvis EMAS (gemenskapens miljölednings- och miljörevisionsordning). En viktig extra fördel är att ju större miljömedvetenhet och kunskaper företagsledare och anställda har, desto större blir förtroendet och förståelsen mellan små och medelstora företag och deras tillsynsmyndigheter. Detta möjliggör en konstruktiv dialog på lokal nivå om en förenkling av alltför stora administrativa bördor för små och medelstora företag.

I programmet för att hjälpa små och medelstora företag att följa miljölagstiftningen föreslås åtgärder som stärker inriktningen på små och medelstora företag i befintliga program och initiativ. Dessutom ingår utbildning och kapacitetsuppbyggnad för att göra programmet sammanhängande och konsekvent. Även om programmets primära syfte är efterlevnad av miljölagstiftningen, ger det också möjlighet att förbättra de små och medelstora företagens miljöprestanda mer än att bara uppfylla kraven.

De handlingsalternativ som valts i konsekvensanalysen bildar grunden för de konkreta åtgärder som föreslås i programmet. Åtgärderna har grupperats runt följande teman:

- **Bättre lagstiftning** vid utformning och genomförande av politik, för att göra det lättare för de små och medelstora företagen att följa miljölagstiftningen och minimera den administrativa bördan så att de kan frigöra resurser för att förbättra efterlevnaden.
- Mer lättillgängliga och specialutformade **miljöledningssystem** för att integrera miljöhänsyn i de små och medelstora företagens kärnverksamhet på ett konsekvent och kostnadseffektivt sätt.
- Riktat **ekonomiskt stöd** och ett flerårigt finansiellt program för att främja och stödja initiativ som syftar till efterlevnad av miljölagstiftningen och hållbar produktion i små och medelstora företag.
- Uppbyggnad av **lokal miljöexpertis** för att avhjälpa kunskapsbristen.
- Bättre kommunikation och mer **riktad information** för att fylla informationsluckor och höja miljömedvetenheten.